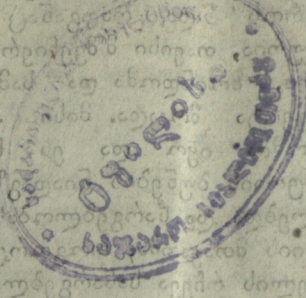
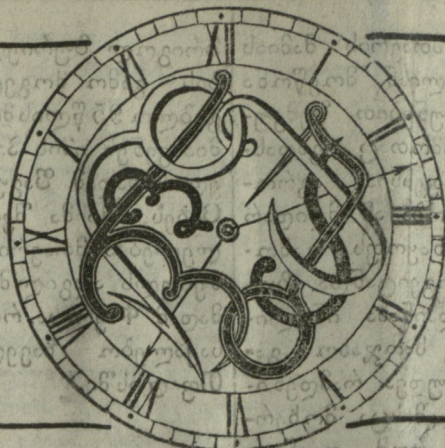

გაზეთის ფასი

გაზეთი: ერთი წლით—ექვსი მან., ნახევარი წლით—სამი მან., სამი თვით—ერთი მან. და ხუთმეტრი შაური, ერთი თვით—სამი აბაზი.

წერილები ამ აღრესით უნდა გამოგზავნონ: ВЪ Типографіи, въ редакціи газетъ „ПРОВОДА“.

ხელის-მოწერა

თელისში: გაზეთის „ლორესი“ კანტორაში მუთისში: არტ. ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკაში

გაზეთი შემდეგი ადრესით უნდა დაიბარონ: Въ Типографіи, въ контору газетъ „ПРОВОДА“.

რედაქცია: ქველი ინსტიტუტის ქუჩაზედ, ისრალომონ მირიანაშვილის სახლებში.

ქანტორა: ივანოვის ბიბლიოთეკაში, სახალის მეიდანზე, შაბუროვის სახლებში.

შინადასი

საქართველო: წერილი ამბები—სეკლოლოგი „ლორესი“ კარგისკონ-დენცია: ავტალიდან—მუთისიდან—წიგნი რედაქტორთან—რუსეთი: წერილი ამბები—სეკლო ქვეყნები: შავი მთა—მსახინა—ნარევი—განცხადებანი.

შეტკონ ში: ოთხმოცდა ცმეტი, მიქ. ჰიუგასი.

განცხადება

თფილისის სამაჰრო ბაჰისი

თფილისის საგ.ტრო ბანკის სამმართველო აცხადებს საუველოთა საცნობად, რომ ბანკი 11 იანვრ დგან 1874 წ., ცვლილების მოხდენამდის, ასის თავზედ შემდეგის ზომით იღებს და იხდის სარგებელს:

იღებ:

- 1.) სესხზედ იმ სარგებლიან ქალაქებში, ა.) რომელთაც სახელმწიფო ბანკში იღებენ: სამი თვით 6 %/0 მქესი თვით 7 %/0 ბ.) რომელთაც სახელმწიფო ბანკში არ იღებენ: სამი თვით 7 1/2 %/0 მქესი თვით 8 %/0

- 2.) სპეციალურს ხელოდ მიბარებულ ფულში, სარგებლიანი ქალაქებში და ვეესილებით უზრუნველყოფილს 7 %/0 3.) შექილებს და ცვლაში: სამი თვით 8 %/0 ცრა თვით 8 1/2 %/0 4.) საქონლის გირაოში: რომელიც მოტანილია 9 %/0 რომელიც გზაშია 10 %/0

ისდის

- 1.) ხელოდ მიბარებულ ფულში 5 %/0 2.) შესანახად მიბარებულში ა.) მოთხოვნამდის 5 %/0 ბ.) მქესი თვით 5 %/0 გ.) მართი წლით 6 %/0 დ.) წელიწადზე მეტის ვადით მიბარებულში — სამმართველოსთან მორიგებით. სამთავროდ შესანახი ფული მიიღება: ყველა კერძობითი პირისგან, მოგაჭურ საზოგადოებათაგან და კამპანიებისგან, ეკლესიებისა და მონასტრებისგან, სასაზინო და საზოგადობრივს დაწესებულებათაგან, — ას მანეთზედ არა ნაკლებით. ბანკში შენახული ფულების ბილეთები, ფინანსთ-მინისტრის განკარგულების თანახმად, ყველა სასამართლოებში და სასაზინო სამმართველოებში იჯარისა და შეკრულობის გირაოდ მიიღებინა: უვადო და მქეს

თვემდის ვადით — მანეთი მანეთად და ერთის წლის და მეტის ხნით ვადით — ცოტა ნაკლებათ. შოხტიო გამოგზავნილს შესახებ ფულს შემდეგი განცხადება უნდა მოჰყვეს:

ВЪТИФИССКІЙ КОММЕРЧЕСІЙ БАНКЪ

Отъ такогo-то

ОБЪЯВЛЕНІЕ

Преуровождая при семь столько то рублей, прошу принять эту сумму на вкладъ для обращенія изъ процентовъ на такой то срокъ (или до востребованія, или на такихъ то условіяхъ) и выслать билетъ на мое имя или на имя тогогo то, или на предъявителю (или, по такому то адресу.

Число, мѣсяць и годъ. Подписъ и мѣсто-жителство.

წერილი ამბები

ამ გაზეთულს ჩვენში უნდა მოვიდნენ ოდესის უნივერსიტეტის პროფესორები სრედინსკი და უფ. ბრუნი. პირველს უნდა განავრძოს რიონის ქალის მცენარე-

ბის შესწავლა, რომლისათვისაც ის შარში-ნაც ჩამოვიდა იმერეთში. მეორე პროფესორი ჩვენი ქვეყნის არქეოლოგიური შესწავლისათვის მოდის. ამისათვის იმას სურს რიონის მარჯვენე მდებარე იმერეთის ნაწილი, სამეგრელო და ზღვის ნაპირები მოელოს.

— „ძაქვას“ გაუგონია, რომ სტამბოლიდან აქეთენ რამდენიმე სწავლულის მომენი და გერმანიელი მოდის თურმე, რომ არქეოლოგიურად გამოიკლიონ ოსმალეთის სამფლობელოს ნაწილი აზიაში. იმათ სურთ ტრაპიზონიდან არზრუმისაკენ გამგზავრება, მერმე ასურასტანის ქალაქს ნინევიამდის მისვლა და აქილამ დაბრუნებული ჩვენსკენაც უნდა შემოიარონ მრევნის გუბერნიაში და ბოლოს ახალციხით ბათუმს მივიდნენ.

— შმთავრესი სამმართველოს უფროსის კანცელარიაში დღესასწაულების წინ ხელმოწერა იყო გამართული იმათთვის, ვინც ჩვეულებრივი იგიზიტისაგან განსათავისუფლებლად რასმე შესწირავდა კეთილმოქმედებითი საქმეების სასარგებლოდ. „ძაქვასი“ აცხადებს, რომ ამ ხელმოწერით ორას ორმოც-

ფელტონი

ოთხმოცდა-ცამეტი

რომანი მიქტორ ჰიუგასი ქონცენტი

(ქონცენტი ერქვა იმ ხალხის წარმომადგენლების კრებას (პარლამენტს), რომელმანც 22 სექტ. 1792 წელს დააფუძნა საფრანგეთის პირველი რესპუბლიკა და მოკვეთა გილიოტინით თავი საფრანგეთის მეფეს ლუი მეოთხეშეტეს. ოთხი წლის განმავლობაში კონცენტმა გამოსცა ახალი კანონები, შეადგინა ახალი კონსტიტუცია და დაიწყო საფრანგეთი შარეშე და შინაგანი მტრებისაგან). ს. მ.

ჩვენ მთის წვერს უხელოვდებით. აი, კონცენტი. ქონცენტი რომ დაარსდა, პირველად იმაზედ დაიწყეს ლაპარაკი, თუ სად უნდა დაეწყო იმას სხდომები.

პირველად მანქა ამოირჩიეს, მერე ტუილის სასახლე, რომელსაც ესლა „სახალხო სასახლე“ ერქვა. აქ დაიწყეს სკამები, გამართეს ორატორებისთვის ტრიბუნა, მხატვარმა დავიდმა შეამკო იმის კედლები და ქერი; ტრიბუნის ზევით წითელი ქუდი იყო; თავს მჯდომარეს უკან უშეველებელი ძეგლი ქალისა, ბაიარლით ხელში; ეს ძეგლი თავისუფლების წარმომადგენელია (ემბლემა). მართს კედელზე დიდს ასოებით აწერია: „კაცის უფლება“....

ვინც კრებას ხედავს, ზალა ავიწყდება. ვინც ღრამებს ხედავს, თეატრი ავიწყდება. აქ იბრძვიან, აქ ლაპარაკობენ, ჰყვირიან,

ერთმანეთს ემუქრებიან. ქა ლომების ბრძოლა.

მარჯვნივ „ჭირონდელის“ პარტია, მოაზრეთა დასი. მარცხნივ „მთიელები“ — გროვად ღვეებისა.

„ჭირონდის“ მხრით არიან: ბრისსო, რომელმანც ჩაიბარა ბასტილიის სატუსალოს გასაღებები; მარბარუ, შანსონე, მადე, რაბო-სან-მტიენი, ჟოზე, ისნარ, რომელმანც სიქვა, რომ „პარიში ქვაქვაზე აღარ დარჩებო“, ლიუპონ, რომელიმანც პირველმა დაიყვირა, რომ „მე ატიესტი ვარო, ლაზურს, ბიუზო, ფილოსოფოსი ქონდოროსე, პეტრონ და ბეგრი კიდევ სხვანი და ბოლოს ყველა ამათი მითავე ბარნავი.

მეორე მხრით „მთიელები“. აქ სხედან: ოცდა სამი წლის ახალგაზდა სანჟუსტი, ფერი-მიხლილი, სწორი პირისახიანი და დარიანი თეალებით; მანუელ, ბუჟონ, გომონილი მისკოპოსი მრეგუარი; ამარ, რომელმანც სიქვა: „მთელ-დელამიწა ამტყუნებს ლუი XVI; ვინ უნდა გაასამართლოს? სეკირომანათობებმა? შენიე, დანდრეს ძმა; ლეჟანდრ, რომელსაც როვოლიუტის ყასაბს ეძახოდნენ, „მოლი, შეგვამო!“ დაუძახა ამან ლანჟუენს. „ჭირ ბრძანება გამოეცი, რომ მე ხარათ გადექცეო“, უბასუხა ლანჟუენემ; დავიდ — გამოჩენილი მხატვარი, ქამბასარეს, რევებელ და ბეერნი სხვანი, და იმათი მითავე — დანტონი.

შუაში უფერული, უზრო პარტია „მინდორი“, რომელიც საითკენაც ძალა იყო, იმისკენ იწვედა.

და ყველა ამ პარტიებს გარეშე ამაღლებულია ერთი კაცო — რო მე სპიერი....

ამ ზალაში ისდნენ ის რვა დემუტატი წემო-ჭირონდისა, რომელთაც როცა ლუი XVI-ს ასამართლებდნენ, ერთი ხმით დაიძახეს: „სიკელიმიზასო!“ ისინიყენენ პაგანელი, ოდესტან-ბონ რობესპიერი, ჟუსეფარ, სან-ანდრე, ტელიე, მილოო.

ამისთანა იყო ქონცენტო. სადც ტრაგედიაა, იქ შიშა და შებოლებას ადგილი არა აქვს.

იმ დროს, როდესაც ლუი მეოთხეშეტეს სიკელილი გარდაუწყვიტეს, რომესპიერს თერაქტი თვის სიცოცხლე ჰქონდა კიდევ, დანტონს — თხუთმეტი თვის, ლანჟუეტის ერთი თვისა....

ნაწილი მისამე

მანდეში.

ლოლ პატარა ქალაქია მანდეში. უკაცრავად, ქალაქი კი არა, ეს ქუჩაა. მართი დიდი ქუჩა, მარჯვნივ და მარცხნივ აშენებული სახლებით შეადგენს ლოლის ქალაქს. უკედლო და უკარებო ქალაქი მტერს ვერ გაუმარტვება; მაგრამ ქუჩა კი ცოტა ხანს მაინც გაუძლებს თავზე დასმულ მტერს; ყოველი სახლი ციხის მაგიერობას იხამს.

წინა დამეს „თეთრები“ (მეფის მომხრეები — ვანდელები) დაცნენ ლოლს და იერიშით აიღეს. მეორე დილას „მტრების ფერები“ (რესპუბლიკელები — რევოლიუციური მმართველობის (კონცენტის) ჯარები მოადგნენ ლოლს. სარგი საომარი ადგილი იყო და არ უნდოდათ ერთმანეთისთვის დავთმობა. ამათი ძალა თანასწორი არ არის: „თეთრები“ ექვსი ათასი კაცია, „მტრების ფერები“ კი მარტო ათას ხუთასი. „თეთრების“ ჯარი სულ გლეხებისგან არის შემდგარი, ყოველ სალდათს ჰუდუნდ თეთრი ლენტი აქვს მიკრული; „მტრების ფერები“ უფრო გაწერთნილი ჯარია, იმათ მამულისა და თავის უფლებების სიყვარული აწინებებს, ყველა სალდათს სამფერი კაკარა აქვს ქუდზე. „მთერების“ სარდალი მოხუცებული კაცია, „მტრების ფერების“ ახალგაზდა. მართის მხრით მარკზ ლანტენაკია, მეორეს მხრით ლანტენაკის ახალგაზდა ძმის წული — მიკონტ ბუენი. მართი ძველი, გამოცდილი და თავის მეფის სასარგებლოდ თავგაწირული მეორე ახალგაზდა რევოლიუციონერი, მხენ, მამაკი .

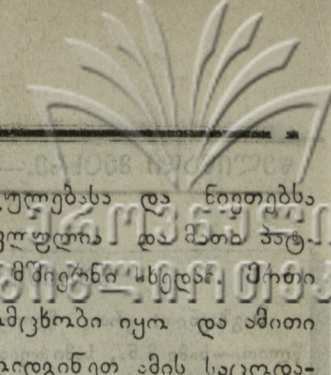
დაიჭირა თუ არა ლანტენაკმა ლოლ, იმ წამზე წაიყვანა რამდენიმე არტილერიის აფიცრები და წაიღო ქალაქს გარეთ საომარი ადგილების დასახედვათ. ჯარი კი ერთ აფი-

ცარს ჩააბარა, რომელზედაც უფრო იმედი ჰქონდა. ის დარწმუნებულ იყო, რომ რესპუბლიკელები ვერ გაბედადნენ იმასთან მიხლოებას, რადგან ცოტანი იყენენ; ლოლში გამაგრებას აპირებდა და მერე იქილამ სხვა გარემო სოფლებების და ქალაქების აღებას.

ლოლისგან რომ დაბრუნდა ლანტენაკი, ზარბაზნის ხმა მოესმა; ცოტა რომ მოახლოვდა, ქალაქის პირდაპირ მალა კომლი დინახა, შენიშნა, რომ ქუჩაზე გაცხარებული ომი იყო გამართული. ესაღია, რომ ომიო, ჰეიქობდა ლანტენაკი; მაგრამ ვინ უნდა ყოფილიყო მეომარი, იმას ვერ მოუდგინა. რასაკვირველია, რომ ბუენი თავის 1500 კაცით 7000 კაცზე დასმას ვერ გაბედადა. მის იმის მხრით სისულიოე იქნებო! ლანტენაკმა ჰკრა ქუსლი ცხენს და გაუჩქარა. მზაზე შემოხედნენ ლოლიდამ გამოქცეული დაუფეთბული გლეხები, რომელებიც ჰყვიროდნენ „მტრების ფერები! მტრების ფერები!“

აი, როგორ მოხდა ეს ამბავი. ლანტენაკის დაღლილი ჯარი მივიდა თუარ ლოლში, გამხარი პური ივხშეს და მიეპარნენ დასძინებლად, ვინც საცა კი ალაგი იშოვა. იმათ შვილომთ მოსვენების იმედი ჰქონდათ. მითონ ლანტენაკი ქალაქს გარეთ წაიღო სხვა ალაგების დასახედვათ.

ამ დროს მოადგა ლოლს ბუენი, თავის მხენ რესპუბლიკელებით. შორიდანვე შენიშნა, რომ ქალაქში მუდროობა იყო, მამ ალბთ ჯარს სძინავსო. მხედროლი სისწრაფით მოახდინა იმან განკარგულება; ზარბაზნები ზღ ქუჩის დასაწყისში დააყენა, ჯარი დაარიგა და დაუწყო ქალაქს გაცხარებულ ზარბაზნების სროლა. მიძინებულ გლეხებს უშცოდ გამოეღვიძათ, დაეფურნენ, დაიწყეს ყვირილი: „დაგებოცესო“ და მოქუსლეს. ამ დროს ლანტენაკი განინდა. იმის მხელამ გამხნება „თეთრების“ ჯარი. დააყენეს ზარბაზნები ჩამოფარნენ სახლებს და დაუწყეს სროლა. ისინი მეტნი იყენენ, ზარბაზნებიც ერთი ათად მომეტებული ჰქონდათ. ლანტენაკი დადგო ერთ ზარბაზნთან და პირ და პირ ბუენის უნიშნებდა; მრთხელ ქუდი მოგლიჯა ყუმბარით, მეორე კინაღამ გულში მოარტყა. „არა უშავსო“ სიქვა ბუენმა როდესაც თავის სალდათები აურთობლებდნენ. ცოტა ხანს შემდეგ ბუენმა შეატყო, რომ ასე ადვილად არ იქნება გამარჯვება და ქალაქის აღება. ამის გამო იმან შემდეგი ორი იხმარა: მეზარბაზნებს და ჯარს განკარგულება მისცა

და რვა მანეთი შეიკრიბა, რომელიც წმინდა ნინოს საზოგადოებას გარდაცვალილი...

— 21 პირის პეტერბურლის უნივერსიტეტში დანიშნული იყო ბასი, რომელმაც კანდიდატს პლ. საგარელს უნდა დაეფარა თავისი თხზულება „ქართულ გრამატიკებზედ“...

ნაკროლოგი.

ამ წლის მარტის 25-ს მოაკიდა ერთი წევრი ჩვენს სასაოფლო საოჯახო საზოგადოებას. 1822 წელს ჩამოვიდა ჩვენს ბურიაში ერთი მგზავრი ინგლისელი, უ. მარ-

რი, უკანა ნელის ბურის მთავრის მამიას დროს და რადგანაც ძალიან მოეწონა ბურია, თავისი მშვენიერი ბუნებით შემკული, მიიწინააღმდეგებდა და სამუდამოადაც გადასწყვიტა მოკლდა. მისი პრაფესია, აგრონომია იყო და ეს ხელობა ამ მდიდარ ბურის ბუნების ნიადაგზე ნაყოფს გამოიღებდა და სარგებლობას მოგვრებდა. ბურის მთავარმა, როგორც დინახა ინგლისელის რჩევა სასარგებლოდ საოჯახო გაუმჯობესების შესახებ, გადაუდგა რამდენიმე ქვეყა მიწა სამუშაოთ და მისცა მოხერხებისა გარდა საშუალებები, რომ დაეწყო თავისი ხელობა. საქებია უ. მარრი იმაში, რომ როცა ჩვენს ქვეყანაში ჩამოთვსლებულმა სხვა ტომის კაცებმა, ისარგებლა ჩვენი ხალხის უმეტრებით და სიბრძნევით, ბარბარულად მოიქცნენ და იქცევიან, მარრი კი ამ მხრით საქებად მოიქცა: იმას მთავარმა მამიამ შეაძლია რომდენიმე კომლი კაცი კუთვნილი ადგილმამულებით, მაგრამ, როგორც პატრონსა და სინილის გაწმენდილმა კაცმა დამშვიდებით უარყო და უპასუხა: „მე სინილი და მართლი ქვეყნებს არ მამოყვებს, რომ ჩემი ისთა კაცები მე მონებათ მყავდესო; მე თვითონ ის მამულებს და სამუშაოებს მოვიგონებ, რომ ჩემი თ.ნ.ა მემამულე ინგლისელები კაცების დამონებისათვის უბრალო სისხლს ღვრიდნენ ამერიკაშიო.“

მთელს ბურიაში მარრი ძლიერ პატივცემული იყო და ყველა პატრონსა და სასარგებლო კაცად იცნობდა მარრის მუშაობით და მის მზრუნველობას ქვეშ იყო რამდენიმე წელიწადს მუთაისის ფერმა და ბუღეარი. მარრის მოქმედებით იყო გაწყობილი მრავალგვარი გერანი ბაღი, რომელიც დროთა ცვლილებისა გამო მხოლოდ ელს დამსვავსა ესლა. ის ცდილობდა, რომ ყოველ გვარი ჩვენთვის სასარგებლო სხვა ქვეყნის მცენარე გაეშენებია ჩვენში და ამ ცდაში და ნიადაგს ძებნაში ბევრი დრო დაეხარჯა იმას საზოგადოთ, ჩვენ, გურულებმა არ უნდა დავიფიქროთ ეს კაცი, რომელმაც აგრონომიის ბევრი მაგალითი გვიჩვენა და რაც შეძლებდა ჩვენს მოუხერხებელს და უთავბოლო ცხოვრებასთან, შეგვჩვენა მუდურნობაზე დაკვირვებას. უკანასკნელი მოხუცებულებს წელიწადები განსვენებულმა მრავალგვარი გაატარა თავადი

ბრიგად ბურისთვის და უცარი გაცემების გამო მოგეტყუა სიკვდილმა ეს სასარგებლო 95 წლის მოხუცი. დიდი პატივისცემით მიასვენეს იმის პარეული მეუღლის, ესპანელის მადამ შაგუნდს, საფლავზე, საფლავს სხვის, იმისმა შეიღებდა და ერთობით სოფელელეგმა მთავრისგან ნაბოძებს თავის გაშენებულს ადგილში. ეს მარრი ვახლდა მამა, მადამ შაგუნდს, რომელიც მარან ცოლის დროს საქლებო შეედინის გამგებელი იყო მფრისში.

„დროის“ კორესპონდენცია ს. ატკალა, 29 აპრილს 1874 წ.

წუხანდელმა ადარმა მეტად აზარალა ქვემო და ზემო ატკალა. ზემო ატკალას სეტყვამ თითქმის მთლათ გააფუჭა ვენახები და ხეხილსაც ფოთოლი აღარ შეარჩინა. ქვემო ატკალას რამდენიმე სახლობა ნიადაგმა თითქმის კინალამ ამოახრჩო და ვენახები სრულად შლამით და მინდვრის ნაგავით ამოსო. ეს მეორე ატკალის უბედურება სრულიად ბუნების ბრალი არ არის, არამედ საკუთრად რკინის გზისაგან მოხდა. წინათ წუხანდელს წვიმაზედაც დიდი წვიმები ყოფილა, მაგრამ ქვემო ატკალაში თავის დღეში მთების წყალს არაფრისთვის უზარალებია, ეს წყალი პირდაპირ მტკვარში ჩადიოდა. რკინის გზისათვის მიწა თითქმის ერთ საყენადის ამაღლებულია, ამას არა აქვს დატანებული იმ ზომის გასაველი ადგილები, რომ წყალი თავისუფლად გაედის; ამისგანა შეკავებული წყალი მოაწვა სოფელს, ორი ვენახი სრულიად გააფუჭა, ორი ქვრივის სახლი ქვამდის გაავსო, ასე რომ თუ ღამე ყოფილიყო უქველად ამოიხრჩობოდა შავ მყავი ხალხი. ჰოველ მხრიდამ მოეშველა ხალხი, როგორც იყო გადაარჩინეს საცოდავი ქვრივები თავიანთი წვრილფეხობა ობლებითა.

როცა შეეხება აუფიქლოვნება და ნიითობა ჯერაც შლამში დაფლულნი და მათი პატრონები უნუგეშოთ მჭიდრნი მსხინნი მჭირნი მათგანი პურის გამომცხობი იყო და ამით სტოვარებდა. წარმოადგინეთ ამის საცოდავობა ტიტველ-შიშველი და შშიერი ხუთი ობოლი. როგორც შევიტყე, ესენი და ეყნახის პატრონები მფრისში წასულან საჩივრად, რომ ეს უბედურება თავის დღეში არ მოსვლიათ, თუმცა ათჯერ ამაზედ მეტი ადრები ყოფილა და ეს მხოლოდ რკინის გზამ უყო იმათ ნაწვიმარი წყლის გზის შეკვრით. იმედია, რომ ჯეროვან ყურადღებას მიაქვეყნებნაზარალს აზღვევინებენ რკინის გზის კაპიტანის და ეალად დასდებენ, რომ ნაყარ მიწას საკმაო წყლის გასასვლელი გაუყეთოს.

მუთაისი, 23 აპრილს 1874 წ.

თქვენის გაზეთის № 417-ში დაბეჭდილია უფ. დ. მუთაისის კორესპონდენცია, რომელშიაც ის სწერს ქ. მუთაისის დეპუტატების აღმორჩევაზედ. ამ კორესპონდენციაში მოხსენებულია, რომ ანტ. ლორთქიფანიძემ უთხრა მოქალაქეებს, რომ „ქალაქის დეპუტატები ჩვენი მოურავები არიანო და ჩვენ მათი პატრონიო“. მე არ გარდავსთქვამ იმას, რომ ჩემს სიტყვაში, რომლითაც მე მივიქციე მუთაისის მოქალაქეებთან, არ მენხაროს სიტყვა „მოურავები“, „ოჯახის პატრონები“, მაგრამ ეს სიტყვები იყო თქმული როგორც შედარება და მე მარტო ის ფრაზა რომ მეთქვა, რომ დეპუტატები ჩვენი მოურავებიათქო, მაშინ ჩემს სიტყვას არა თუ არაფერი მნიშვნელობა არ ექნებოდა, არამედ სასაცილო ცამოვიდოდა. სიტყვა, რომელიც მე ვმსთქვი დეპუტატების აღმორჩევის დღეს, იყო შედევრი: „ჩვენ, ქ. მუთაისის მცხოვრებნი, ვიჩივით დეპუტატებს, მაგრამ, ჩვენდა საუბედუროთ, შე როგორც ვატყობ და როგორც ფაქტები გვიმტკიცებს, არც ჩვენ ვიცით, რა თანამდებობა არის დეპუტატობა და არც ჩვენმა აღმორ-

რომ რაც უნდა დამართოდეთ, ალაგდამ არ დანძრულიყვნენ და თოფ ზარბაზნის სრულად არ შეეწყვიტათ; თვითონ კი ამოარჩია რვა კაცი, რომელიც უფრო მხნედ და თავგამომებულად მიიხნდა, ყველას დოლი (ბარბანი) და თოფები მისცა ხელში, ჩუმათ მოუხვია ქალაქს და გასწია. მცხარებული ბოძოლა. ნახევარი საათი კიდევ და ლანტენაკი გამიარჯვებს; ბუფანის ჯარის მდგომარეობა ძალიან საშიშო და საფიქრებელია. ბუფანმა თავის რვა კაცით დაუხვია თავი ქალაქს და ლანტენაკის ჯარს და უეტრად ზურგდამ გაუჩინა ცეცხლი და გაახშირებინა დოლის კერა. ამ დროს ბუფანის ჯარმაც გამოსწია წინ საშინელის სისწრაფით და ზარბაზნის სროლით. ლანტენაკი და იმის ჯარი დაუთხა; იმათ ეგონათ აურებელი ჯარი დაგვეცა ზურგს უკან თავგეო, ორ ციცილს შუა ვართ ჩამწყვედულო; ერთი გრილი, არეულა შეიქნა. ბუფანის რვა კაცმა გაახშირა დოლის კერა, იმის წინა ჯარი ქუჩაში შემოვიდა და უახლოვდებოდა ლანტენაკს. მართამ გლეხმა დაივირა. „მრ ცეცხლს შუა ვართ! თავი იხსენით, ვისაც შეგიძლიათ!“ შეიღიათას კაცმა ერთად იგრიალა და გამწარებული გაიქცნენ უკან. ლანტენაკის ბრძანებამ ვერ გააჩერა ისინი. ძალიან პატრონს ვერ იცნობდნო, სწორეთ ისეთი მდგომარეობა იყო...

ამაირად ქალაქი დოლი, ბევრი დაჭრილები, თოფების მგერი თოფ-იარაღი და რამდენიმე ზარბაზნი ბუფანის ხელში იყო.

მარკოზ ლანტენაკი დაღონებული სახით უყურებდა თავის ჯარის დამარცხებას და გაქცევას. ის უკანასკნელი გავიდა დოლიდამ. სთქვა: როგორც ეტყობა გლეხები ვერ უშველიან ჩვენ საქმეს; ინგლისელები გეჭირიან.

სოტა ხნს შემდეგ ბუფანი დაიარბოდა ბრძოლის ველზე და ათვლიერებდა დაჭრილებს. მართს კუთხეში იმან შენიშნა ერთი ლანტენაკის დაჭრილი სალდათი, რომელიც სისხლით იწურებოდა. ცალხელში ამ მომაკვდავს დაშინა ვიწრო და მეორეში ხრმალი. ბუფანი მიახლოვდა და უთხრა: — დამიმორჩილდი... შენ ჩემი ტყვე ხარ. — ბაუმარჯოს მეფესო! დაიყვირა მომაკვდავმა, შეკრთა უკანასკნელი ღონე, ლომის სისწრაფით წარმოადგა ზეზე, დაუმიზნა დამაზა ბუფანს პირ და პირ გულზე და

მოუქცნია ხრმალი. ამ დროს, თითქოს მანქანების ძალით, ამ ორ კაცს შუა გაიხნა ერთი ცხენოსანი. დამაზის ტყვია ამ ცხენოსანის ცხენს მოხვდა მუცელში და მოქცეული ხრმალი თვითონ იმას პირის-სახეზე. ცხენი იმ წამსვე მოკვდა, ზედ მჯდომი გადმოვარდა და პირქვე დაეცა გულ-წასული. მოვიდნენ ბუფანის ხალდათები და ექიმი. ნახეს ქალაქი თიანთი, მოხუცებული ცხენოსანი.

— მინ არის ეს ჩემი სიკვდილისაგან მხსნელი კაციო? იკითხა ბუფანმა. იმას ევრაყინ იცნობდა. მტყობოდა კი, რომ ეს უცნობი ერთ დროს პატრი ყოფილა. ექიმმა თქვა: უბრალოდ პრიორობა არისო; რვა დღეში სრულიად მორჩება. დაჭრილი წაიყვანეს ერთ სახლში და დაწვივნეს.

— იქნება რამე ქალაქდები ჰქონდესო? იკითხა ბუფანმა. დაუწყეს ძებნა. შანხეს პორტფელი, რომელშიაც ერთი ოთხად გაკეცილი ქალაქი ელა. ბუფანმა გადაშალა და წაიკითხა: „კომიტეტო საზოგადო დაცვისა. მოქალაქე“ სიმურდანი...“ ბუფანმა უნებურად დაიყვირა: სიმურდანი! დაჭრილმა გაახილა თვალები. ბუფანი დაეცა მუხლებზე იმის წინ და დაიყვირა.

— ჩემი აღმზრდელი! — შენი მამა, სთქვა სიმურდანი. ბუფანი მალე მოშორდა დაჭრილს, რადგან იმას მოსვენება სჭიროდა. ის გავიდა მეორე ოთახში, სადაც ის სალდათი მოეყვანათ, რომლის ტყეისა და ხრმლისაგან ის სიმურდანი დაიცვა. — დაჭრილი ხარო? ჰკითხა იმას ბუფანმა. — ისე კარგათა ვარ, რომ დახვრეტას მთვითმერო უპასუხა სალდათმა. — დაწვივით ლოგინში ეს კაცი და კარგათ მოუარეთო, უთხრა თავისიანებს ბუფანმა. — მე სიკვდილი მინდა.

— შენ იცოცხლებ. შენ მეფის სახელით უნდა მოგვიკალი, მეკი რეპუბლიკის სახელით შენთვის სიცოცხლე მოძინიჭებია.

*) პირველი რევოლიუციის დროს ყოველივე შთამომავლობითი ხარისხი მოსაპოვებელი იყო და ყველას „მოქალაქე“ ეძახოდნენ.

შთხრა ბუფანმა. ეს მუსაიფი სიმურდანი ესმოდა, იმან მოლუშა წარბები.

რამდენიმე კვირის შემდეგ, მუჭერის მხარისაკენ მხოლოდ ორ კაცზე ლაპარაკობდნენ, რომელნიც, თუმცა ერთმანეთის წინააღმდეგნი იყვნენ, მაგრამ ორივე ერთი და იმავე საქმისთვის — რევოლიუციის გასამარჯვებელად — შრომობდნენ... ეს მანდეს მხარე თითქმის სრულიად დამშვიდებული იყო რესპუბლიკელებისაგან... აჯანყებულები იშვიათად ჩნდნენ.

მაგრამ საქმე შაში იყო, თუ როგორი რესპუბლიკა გამიარჯებდა; აქ ორი რესპუბლიკისა წარმოადგენელი იყო: დამფთხოვი, შეუბრალებელი რესპუბლიკისა და შემბრალე გულ-ჩვილი რესპუბლიკისა. პირველს წარმოადგენდა სამოქალაქო დღეგატი — სიმურდანი და მეორეს ჯარის უფროსი, სამხედრო დღეგატი — ბუფანი. სიმურდანი იმისთვის იყო გამოგზავნილი რესპუბლიკური მმართველობისაგან, რომ ბუფანზე თვალ უფრო დაეჭირა, რომ ის შეუბრალებულად მოქცეოდა ყველა აჯანყებულ ვანდელებს და საზოგადოთ რევოლიუციის მოწინააღმდეგებს; იმას მინდობილი ჰქონდა რევოლიუციური მმართველობისაგან „შეუბრალებელად, დაუბოგველად“ მოქცეოდა არა თუ მარტო რევოლიუციის მოწინააღმდეგებს, არამედ იმათაც, ვინც იმათ შეუბრალებდა. მართს მოწინააღმდეგების დაფრთხობით, გილიოტინით უნდოდა ახალი წესების დამყარება, მეორეს შეუბრალებით, კაცობრიული გრძნობითა და გულ ჩვილობით.

— სადა ვართ ეხლა ჩვენ? ჰკითხა ერთხელ სიმურდანი თავის შაგირდს ბუფანს. — თქვენც კარგა იცით, უპასუხა ბუფანმა. ლანტენაკის ჯარი დაემარცხე და გაეფანტე. მხოლოდ რამდენიმე კაცი დარჩენილა, რომელნიც მუჭერის ტყეში არიან. მრ კვირაში ყველას დაეჭირა.

— მერე? — ჩემი განცხადება ხომ წაგიკითხამთ? დაეხერცა.

— სხვებს რათ აპატიე? — მოხუცებულებს, დედაკაცებს და ბევრებს მე არ ვკლავ.

— სამასი დატყვევებული გლეხი რომ განათავისუფლებ?

— გლეხები უმეტრები არიან, არ იციან რას ჩადიან. ლანტენაკმა იცის, რას შეოება.

— ლანტენაკი შენი ნათესაია?

— საფრანგეთი უფრო დიდი ნათესაია.

— ლანტენაკი მოხუცებული.

— ლანტენაკს ხნოვანობა არ ეკითხება. ლანტენაკს ინგლისელების მოყვანა უნდასაფრანგეთის დასახმელად. ლანტენაკი სამშობლოს მტერი და მოღალატეა, ჩემსა და იმას შუა ბრძოლა ან ჩემი და ან იმის სიკვდილით უნდა გათავდეს.

— ბუფან, კარგა დახლოე ვე შენი სიტყვა.

სოტა ხნის სიმურდანი შეიდეგ, ბუფანმა სთქვა:

— ამ 1793 წელიწადს ჩვენს ისტორიაში სისხლით შეღებულ დროს დაუძახებენ,

— შერთხილდი, დაიძახა სიმურდანი. ნუ ამტყუნებ იმას, რისიც გამტყუნება არ შეიძლება... რევოლიუციას მარჯვე, მხნე გულის პატრონი კაცების დახმარება სჭირია. ის მოცაცხავს, სუსტ ხელს არ იკარებს. ლანტენაკი — თვით განხორციელებული საშინელება, რომესაიერი — შეუბრალებლობა, მარა — დაუბოგველობა. შერთხილდი ბუფან, ეს სახელები ეხლა ჯარზე უფრო ძვირად ღირან ჩვენთვის. ისინი მეროპას აფრთხობენ.

— იქნება მომავალსაცო, სთქვა ბუფანმა დაფიქრებით. — შერთხილდიო, მესამედ უთხრა სიმურდანი... შეილზე უფრო ძვირფასად მიმაჩნია ხარ... იმეთს დროში, როგორშიაც ჩვენ ეცხოვრობთ ეხლა, შებრალება ხნდისხან ღალატზე უარესია.

კორესპონდენციის ფანტაზიები
სიხარულით

ჩუღმა დებუტატებმა იციან მათი მოვალეობა. რადგან დღეს ჩვენ მოწოდებული ვართ დებუტატების აღმოსარჩევით. მასთვის მე ურიგეთ არ ესთვილი მოგახსენოთ. მოდინივე სიტყვა ამ საჯაროდ. ქალაქის დებუტატები არიან ქალაქის წარმომადგენელი პირნი, რომელთაც მივდებომა ქალაქის საქმეების გამგეობას. არც ერთი აქვე, არც ერთი საგანდ, რომელიც კი შეეხება ქალაქს, არ უნდა იყოს დაფარული ქალაქის დებუტატებისაგან. ყოველი ქალაქის ანგარიში მინდობილი აქვთ ქალაქის დებუტატებს მცხოვრებლებსაგან. ყოველმა დებუტატმა არამც თუ უნდა იცოდეს ქალაქის ანგარიში, ქალაქის შემოსავალ-გასავალი, არამედ მათს პირდაპირს მოვალეობას შეადგენს ის, რომ არცერთი კავიკი ქალაქის არ დაიხარჯოს მათ შეუტყობელად და გარდაუწყვეტელად. მაგრამ საქმე სხვას გვიბრუნებენ. ჩვენი დებუტატები იმას გვეუბნებიან, რომ არა ვიცით რომ, რა ჩავგებათ, რომ ისევე დავიბრუნოთ და ანგარიში მოგვცეთ. ამისათვის მე საჭიროდ ვერაცხ, მინემ ჩვენ დებუტატებს აღმოვიჩინებდეთ, მოეთხოვოთ ჩვენს ძვილს დებუტატებს ანგარიშები. ამ ანგარიშების შეტყობის მერმე თუ ესტინობთ ჩვენ რომ ჩვენი ქალაქი შედლებულია, მაშინ ჩვენ შეგვიძლია ჩვენის ქალაქის სიმდიდრით ბევრნაირად ვისარგებლოთ და ჩვენი დაცემული მდგომარება გავაუმჯობესოთ; წინააღმდეგ შემთხვევაში, ესე იგი თუ აღმოჩნდა, რომ ჩვენი ქალაქი ღარიბია, მაშინ საჭიროა, რომ ზოგიერთი, არა მიუტოვებელი საჭიროებანი დაეთმოთ და მით ხარჯი შევიმოკლოთ. ქალაქი ამ შემთხვევაში წარმოადგენს ერთს დიდს შეძლებულს ოჯახს. ქალაქს ჰყავს თავისი საქმეების და მსულებების მართელები, გამგებლები და დებუტატები, როგორც დიდს შემოღობულ ოჯახს ყველა ვეჭვობდა. მმ რთველები და მოურავები. ჩვენ მოქალაქეებთან ისეთი დამოკიდებულება აქვთ დებუტატებს, როგორც მოურავებს იმ ოჯახის პატრონებთან, რომლის მამულის მართვა იათ აქვს მინდობილი. ყოველს ვიძინებთ. ჩვენ, მოქალაქეებმა, უნდა ვიცოდეთ ჩვენი ქალაქის ანგარიში. იქნება ჩვენმა დებუტატებმა სახელოვანათ აღსარულეს თავიანთი მოვალეობა თავისი ქვეყნური და ინდივიდუალური პირობებით; მაშინ ჩვენ ვალდებული ვართ მათ პატრონისა საზოგადო სამსახური დავაფრთხილოთ. რად ვაჯალდოთ ისინი ჩვენი სდლოების გმოცხ დებობა. იქნება ამ ჩვე მალმორჩ უღმა დებუტატებმა ნაცვლად თ გიანთა მოვალეობის, აღსრულებისა წაახდინეს ქალაქის საქმეებში თუ ინიციალით და უპატიო სობით. მაშინ ჩვენ იძულებული ვიქნებით მივმართოთ მმართველობას და ვითხოვოთ, რომ ეს ჩვენი მოვალეობა კაცები დასაჯონ, შეარტყინონ და სხ. და სხ. ვსენი ყოველივე, რაც მოგხსენიეთ, საჭირო არის აიხსნას დებუტატების აღმოსარჩევადი და დებუტატების აღმოსარჩევის კი მოვეწოდებით. მს და სხვა რამოდენიმე სიტყვები, რომელიც ახლა არ მახსოვს, უთხარს მე ქუთაისის მო-

ქალაქებს. ქუთაისის მოქალაქეებმა ჩემგან თქმული სიტყვებში ნახეს ის აზრები, რომელიც იმათ დიდი ხანია სურდათ წარმოეთქვათ. მაგრამ მე კი არა, შეთქმულს ქალაქის საზოგადოებას ერთხელთ რომ წარმოეთქვა შემოსხვევითი აზრები, მაშინაც არაფერი გამოვიდოდა თურმე, როგორც ვაგივე ერთის დებუტატისაგან. თურმე ახლანდელს დებუტატებს არაფერი ანგარიშის მოცემა ვრცელად არ შეუძლიათ, რადგან არც ერთი კავიკი არ არის დახარჯული მათის გარდა. წვეტილებით და არც ერთს გარდაუწყვეტილების ქალაქად ვეძებ არა აქვთ მათ ხელი მოწერილი. ერთს დაუტყატს კი განუცხადებია სურვილი, რომ კონტროლი ყოფილიყო დანიშნული ყოველს ქალაქის შემოსავალზე და ხარჯზე; მაგრამ პირმა, რომელთანაც იმან მიიქცა უთხრა: მე თითონ ვარ კონტროლი. მაშინდა ჩვენი დებუტატი და გულში კი იფიქრა შენ რომ ხარ კონტროლი, მისთვის ვართ ჩვენ კონტროლი.

მადლობით უფალ თუ მანრავს, იმ ცნობებისათვის, რომელიც იმან გამოაცხადა გაზეთში; მაგრამ ამას კი ვიტყვი, რომ თუ თუ მანრავს ნახავიკი არ სცოდნია ჩვენი ქალაქის ამბები. ჩვენ ბევრი საინტერესო ცნობები ვაგივეგონა ქუთაისზე, მაგრამ ჯერ ჯერობით ვერ ვცხადებთ. რადგან ნამდვილი დამტკიცებები არ გვაქვს ხელში. მაგრამ ესეც უნდა ვთქვათ, რომ ყოველს ციფრებზე და ანგარიშებზე უცუთესი დამტკიცება ქუთაისის დაგლობებისა არის ახლანდელი ქუთაისის მდგომარება. ქუთაისის ახლა ის შენ დებუტატმა არა აქვს რომელიც ქონდა რამდენიმე წელიწადია მას აქვთ. თუმცა და მდღერი არც მაშინ იყო ქუთაისი, მაგრამ ასრე დაგლობებზე, ასრე დარგულზე და ასრე დავალიანებულზე ქუთაისის თავის დღეში არ ყოფილა, ჩვენს ახლს ხიდ. თითქმის ვლთ ამენებულს ყოველს დღეში, ზედი ზედ, რომ ვიანგარიშობთ, შემოაქვს 30 მანეთი. (ცხრილს გაყენაზად ორი კავიკი არის ბაჭი) სად იხარჯება ეს ფულები, კაცმა არ იცის. ჩვენ ნამდვილი ამ საქმეზე არა ვიცით რა. მერძო პირებისაგან ვაგივეთ, რომ ვითომც იმ ვალის, რომელიც ჩვენ ამ ხიდის ასაშენებლათ იყავ დავსაძინებ დასაკმაყოფილებლათ იყო დაწესებული შემოსხვევითი ბაჭი, იმ ვალის ჯერ ერთი კავიკი არ გასტუმრობულა.

ჩვენ, ქალაქის მცხოვრებნი უჩივით ქალაქის ქუჩების შემკეთებელს მოიჯარეს, რომ ჩვენ, გარდა იმ გარდასახლის, რომელიც ახლა გვხდება სახლის პატრონებს, ვინდით კიდევ ხუთას თუმნამდე და ქუჩები მაინც არ ვარგა და არც კეთდება, და მოიჯარე, კი როგორც ამბობენ ჩვენე ვეიჩივის, რომ სამყოფის ქუჩების შეაკეთებელს ფულებს არ მადლებებო და ქუჩები რითი შეაკეთოთო.

აღრე ჩვენი ქალაქი ამჟამად თავისი ბუღვარით. ახლა ეს ბუღვარი წარმოადგენს დამაპლს, ბაყაყებით ამოცხვულს ქაობს, რომელიც ქალაქს დაუჯდა ათას თუმანზედ მეტი (ნამდვილი კი არ ვიცი რა დაჯდა) და რომელიც არამც თუ შეეინებს ბუღვარს, არამედ ენებაც მოაქცი, ასრე რომ როგორც ვაგივეთ, ქალაქის ექიმის ყურადღებაც მიიქცია და თუმცა კი ამოსწიანდეს დამაპლი თხრილები, მაგრამ სუნი მაინც საშინელი დგას ბუღვარში და უმჯველია, რომ ამ სუნს თავისი განვლენა ექნება. რასაკვირველია ერთი ასი თუმანი, ახ ცოტა ნაკლები, ამ თხრილების ამოწმენდასაც მოუწოდებდა. (ას თუქანზე ნაკლები ქალაქს არასფერში არ ეხარჯება; ის სუმა გადაჭრილია). ხიდები, რომელიც აერთებენ ბუღვარს და პატარა ათას თუმნიანს კუნძულს, რომელსაც ვარეშემო უელის დამაპლი თხრილები, ახლა სულ ჩამტვრეულია, ასე რომ ორი აკი მათზედ ერთთ ვასელას შიშობს.

წარჩინებულმა მწერალმა ბენეე სიტყვა, რომ ყოველს კაცს ნება აქვს თავისთვის იმდენათ იყოს სულიერი და უგუნური, რამდენათაც თვითონ სურსო, მაგრამ არა კაცს ნება არა აქვს, რომ თავისი სისულელით სხვას აწოდოს. მს ჭეშმარიტებაა. ჩვენი ბუღვარის დამორჩელებს ნება აქვთ, რომ თავიანთი მამულები დათხარონ, ვაფუტონ და თუნდ დაკარგონ, მაგრამ იმათ არა აქვს ნება მთელი ქალაქის უკეთესი მამული ვაფუტონ ისე, რომ ყოველს დღეს ენება და ხარჯი მოქონდეს პატრონიანთვის. სისულელე ყოველთვის სისულელია; მაგრამ ოცჯერ მეტი სისულელია ის, როცა შეგვიძლიან გაასწორო მენი სისულელი და არ ასწორებ. არასფერი სირცხელი არ არის და ჩვენც ქალაქის მცხოვრებლებიც ძალიან მადლობელი ვიქნებით, რომ ათას თუმანი, რომელიც და ხარჯეს იმ ტლაპების ამოთხარას ასი თუმანი კიდევ დამატონ და ბუღვარი უწინდელს მდგომარებაში მოიყვანონ. ამასთანავე მიუცილებელი საჭიროებარის, რომ ბოლო ძოჟლონ და თავი დაეანებოთ იმ შეედლს დაწყებულს წყლის გამოხატვის მიღებს, რომელიც ხუთი წელიწადია კეთდება და არა ვმეფლა რა და თუმცა და ხოდოპოდხ-სკი ემხიან; მაგრამ წყლი იქიდან თავის დღეში არ ამოვა და რომ ამოვიდეს, მაინც დიდი შეძენა არც მაშინ იქნება ქალაქისათვის. ნაცვლად ამისა, უმჯობესია, ვცადოს ქალაქმა დააკმაყოფილოს მრავალი ჯიჩივლები საჭიროებები, რომელზედაც მას ჯერ არც კი უფიქრია.

ანტ. ლორთქიფანიძე.

დასტურ, ამ ხანებში ქუთაისის სკენის სასარგებლოთ იყო აქ ერთი კონცერტი და ერთი ქართული წარმოდგენა. შეტყვიით რამოდენიმე სიტყვას პირველზე. შტაფიისი ყურადღება პუბლიკამ მიიქცია თუ მას. მეგიდის სიმღერას. შ. მას. მეგიდე დასტურ მოვლინება იყო ყველა იმ კონცერტში მონაწილობითან მდიდარებით ჩვენარ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ უფ. მეგიდის ძლიან ძლიანი ხმა ქონდეს; მაგრამ ეს ხმა ისრე აქვს მეუშეველებს და ისეთი სასამოვნო არის, რომ პუბლიკა დიდათ სიამოვნებდა თუ. მეგიდის სიმღერით. უფ. მეგიდემ დასრულა პუბლიკის თხოვნა და რამოდენიმე განმეორა ერთი და იგივე რომანსები. თუ მეგიდებთ მხედველობაში, რომ უფ. მეგიდე იმდეროდა უშეულებელს გრძელს ზალაში, რომლის კარები დაფელილი იყენენ და ხმა გარეთ გადიოდა, მაშინ ჩვენ დავრწმუნდებით, რომ სხვა მდგომარებაში თუ. მეგიდის შეუძლია დიდთ აიამოვნოს თავის სიმღერით, არამც თუ ქუთაისის, არამედ სხვა საზოგადოებაც, რომელიც ჩვენზედ უფრო დაჩვეულია კარგი სიმღერის ვაგონებას. საზოგადოთ უნდა ესთქვათ, რომ თუ მეგიდე, რომ არ რიოდა ამ კონცერტში, იმ კონცერტს კონცერტის სახელი არ დაერქმეოდა. ამასთანავე არ შეგვიძლია გიჩუბდეთ თუ. ასკოჩენსკის სიმღერაზედ, რომელმაც დიდათ ასიამოვნა რომელიმე ნაწილი იქ მყოფი საზოგადოებისა. თუ. ასკოჩენსკიმ იმდერა ერთი არია ბლინკის ოპერადგან (Жизнь за царя). თუ თუ. ასკოჩენსკის სიმღერამ შთაბეჭდილება არ მოახდინა საზოგადოებაზედ ეს მისთვის, რომ უფროას ნაწილს პუბლიკისას თავის დღეში არ უნახავს ბლინკის ოპერა, რომლის სამშენიერე მხოლოდ მაშინ შეძლება იგრძნოს კაცმა, როდესაც თავიდან ბოლომდის რამდენჯერმე ვაგიონებს მთელს ოპერს. დასტურ, რა შთაბეჭდილება უნდა მოეხდინა მსმენელებზედ თუ. ასკოჩენსკის, ფრაკში და თეთრ ხელთათმნებში გამოქიმულს, იმ არიის იმდერით, რომელსაც რუსის გლეხი სუანირი იძღვრის დღეს უდაბნო ტყეში, სად ციმ. შემოიტყუა პოლშელები, რომელიც სურდათ მოიკლათ სუანინის ხელმწიფე. - ამ ეს არის ჩვენი აზრი ამ ოპის მომდერალებზედ. სხვაზედ კი ვერ ვიტყვით ვერაფერს კარგს. ძაცების ხორი კიდევ, როგორც იყო ვარგოდა და სხვა კი ღერითმა შეინახოს.

მაგრამ ჩვენ ყველაზედ უფრო ვაგვაკვირვებთ თუ შეაროვება. მე ჩემს დღეში არ მინახავს უფებო მწეერი, უხელო მუზიკანტი და უთელო მხატვარი, მაგრამ მე კი ვნახე სრულიად უხელო მომდერალი - ეს იყო თუ.

კონტროლში ასე ხშირად ნახავდა მოგზაური და რომელიც ნაშთს ალაგ-ალაგ დასავლეთ ქერობაში ეხლაც შეხედებით ჟუჟერის ტყის სასახლე, რომელსაც სახელად ტურგ ჰქვია და მარკო ბუჟანებს ეკუთვნოდა სხვა იმ ვეარ სასახლებს ჰქვია. მს იყო უშეულებელი სამ ეტაჟიანი სახლი ისეთ ნიორად ვაგარებულ, რომ მტრის გაძლება შესძლებოდა. მს იყო პატარა ციხე და შვე შემწყვეტელები დიდ ხანს ვაუმარდებოდნენ მტერს, თუ კი სურსათი არ შემოაკლდებოდათ.

მას აქვთ რაც უკანასკნელ ბუჟანს დედ-მამა და ეხოცა და იმის ბიძა მანდეს ასჯანყებულად წავიდა, ამ სასახლეში კაცი არა სჩანდა და სრულებით მიყრუებული იყო.

მხლა ამ ტურგის სასახლესთან განსაკუთრებული მოძრაობა და აუარებელი ხალხია. რა ამბავია? ტურგში შემწყვეტულა უკანასკნელი გუნდი ლანტენაკის ჯარისა სასახლეს გარშემო ოახი ათ სი ბუჟანის ჯარი შემოსევია. ტურგში ლანტენაკია ვამარებულე ცხრამეტი კაცი. მარშემო ოახი ათასი რესპუბლიკელი ჯარი მიუთმენლად მოვლის იმ კაცის ხელში ჩავებას, რომელმაც ამდენი არეულობა მოახდინა მანდემი, რომელიც მეცივით, შეუბრალეზელად ზოცავდა ყველას, ვინც მ ფისა და პატრების თავის მცემელი არ იყო. ლანტენაკი და იმის ცხრამეტი კაცი დარწმუნებულნი არიან, რომ მტერს ვერ გამეცივინ და სიკვდილი არ მოხრდება; მაგრამ ასე ადვილათ დამორჩილებას არ აპირებენ; იმათ ვამარგეს სახლი, ყველას სასროლი იარაღები ვატენილი და დამზადებული აქვთ, ყველას ხრმალი უჭირავს ხელში, ყველა მზათ არის სიკვდილოთ, მაგრამ თავის სიკვდილთან უნდათ, რაც შეიძლება მომეტებული მტერიც მოჰკლან.

ეს იმის ნიშანია, რომ დამწყვეტელებს ლაპარაკი უნდათ. ბუჟანმა დოლი დააკრეინა. ზევიდამ შეადგი სიტყვები მოისმა: „ჰეი, კაცებო! მაგივანეთ, მე თქვენ მარკო ბუჟან-დე-ლანტენაკის სახელით გელაპარაკებთ. იცოდეთ, რომ მარკო ლანტენაკმა, სანამ აქ მობრძანდებოდა, ჯეროვანი განკარგულება მოახდინა სხვა ალაგებში ბრძოლის ვაგრძელებისთვის; ყველგან საიმედო სახლები და კაცები ჰყავს დაყენებული. ასე რომ იმის დატუსაღებით დამოკვლით თქვენ ვერას მოიგებთ მა კარგათ უნდა ვაგიოთ.

„მხლა თქვენ საიერიშოთ ემზადებით. მარკო ლანტენაკმა მამა ტპურანს და ჩვენ ყველას ცხრამეტი კაცს, რომელიც აქა ვართ დწყვეტეული, ერთი რამა გვაქვს თქვენთვის თქველი, ძარგათ ვაგიონენ ჰეი, თქვენ, ვიც ქვემოთ ხართ.

„ჩვენ სამი ტყევე გვაყავ; ეს ის სამი ყმარწილია, რომელიც ერთა თქვენმა ბატალიონმა იშვილა, იინი თქვენი და ჩვენ თანხმა ვართ, რომ დავიბრუნოთ, მაგრამ ერთის პარობით: თუ ჩვენც ნებას მოგვცემთ, რომ ხელ-უხლებელად ვამოვიდეთ აქედამ და საცა გვინდა, იქ წავიდეთ.

„თუ თქვენ არ მიიღებთ ამ ჩვენ წინა-

ვით? ძარგათ ვაგიონეთ: ჩვენ დავიღუბებით, მართალია, მაგრამ ჩვენთან ის თქვენი ბატალიონის სამი შეილიც დაიღუბება. ჩვენ წაუკიდებთ ცეცხლს ამ სახლებს კუბრი დამზადებული გვაქვს; კუბრიდამ იმ ადგილამდით, საცა ყმარწილები არიან აბედია ვაყოლებული და იცოდეთ, რომ როგორც ჩვენი უკანასკნელი ჟამი მოვა, მე აბედს ცეცხლს წაუკიდებ და თქვენი ნაშეილები სამი ყმარწილი ამ სახლში გამოიწვის.

„მხლა როგორც ვერჩიოსთ, ისე ვადაწყვიტეთ: გინდათ მიიღეთ ჩვენი წინადადება, გინდათ უარი სთქვით.

„თუ მიიღებთ, ჩვენ წავალთ.

„თუ უარს იტყვით, ყმარწილები მოკვდებიან.

„მე ვაგეთავე.“

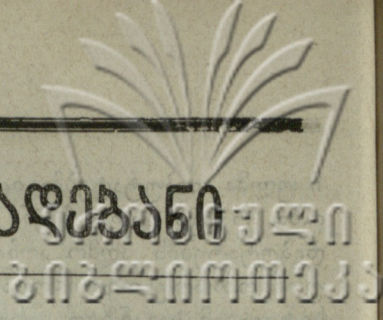
მადლიდამ მოლაპარაკე კაცი ვაჩუბდა.

— ჩვენ უარს ვართ! მოისმა ძირილამ ერთი ხმა.

— ოცდა ოთხ საათს ვადას ვაძლეეთ! მოისმა მეორე ხმა. ხელ ამდრომდით თუ არ დავემორჩილით, ჩვენ იერიშს დავიწყებთ. პირველი ხმა სიმურდანის იყო, მეორე ბუჟანისა.

ამ დროს, როდესაც ეს ამბები ჟუჟერის ტყეში და ტურგის სასახლესთან ხდებოდა, მიშელ ჟლეზარი, სამი ყმარწილის დედა, რომელიც, თუ ახსოვს მკითხველს, ბრძოლის ველზე ნახა მათხოვარმა და თავის ქოხში წაიყვანა მოსარჩენად, თითქმის ვანთავისუფლდა თავის ჭრილობისაგან. მოვიდა თუ არა გონზე, პირველი იმის სიტყვა იყო: ჩემი შეილებიო! სად არის ჩემი სამი შეილიო? მათხოვარმა თვითონ არ იცოდა, სად იყვნენ იმის ყმარწილები. ჯერ კიდევ სრულიად მორჩენილი არ იყო ეს დედა-კაცი, რომ მიატყვა მათხოვრის სახლი და გამოსწია თავის შეილების საქებნულად. მისაც შეხედებოდა, ყველას დაეკითხებოდა: ჩემი სამი შეილი, ერთი წლისა და ნახევრის, მეორე სამი წლის და მესამე ოახი წლისა და ნახევრის, ხომ არ გინახავთ? ზოგს ვიფათ მიანდათ, ზოგი ხმასაც არ სცემდა, სხვებს ებრალეზოდათ, მაგრამ იმის კიხავზე პასუხს ვერ აძლევდნენ. ბოლოს ვრამა გლეხმა უთხრა, რომ შენი შეილები უთუოდ იქ უნდა იყვნენ, სადაც ვხლა მტრების ფერებსა და თეთრებს შუა ბრძოლა არისო ჟუჟერის ტყე იკითხო. დედა-კაცი დაადგა გზას და შეუსვენებელი მოდის; დღე და ღამე იმისთვის ვითარა, ვიშასა და ავდარს რას დასდებს, ის ვალის დეღებში, ტყეში, ჭაობებში პირ და პირ იქ-თ, საითაც გლეხმა ჟუჟერის ტყე მიუთითა; ფხზე არა აცვია რა ფეხის გული და თითები ქვემისაგან და ეკლებსაგან, დასისხლებული აქვს; დავიჯილი კამა ძლიეს უფირავს გამხმარ სხეულს; ორი დღეა, იმას არა უჭამია. რა დროს ვამა, რა დროს მოსვენებაა, როდესაც დედას სამი შეილი, უკანასკნელი ნუგეში, ვკარგება. ის მიდის, მიდის შეუსვენებლად...

სასახლის სახურავიდან ბუჟის ხმა მოისმა; და დებას, მაშინ იცით, როგორ მოვიქცე-

შეიკრიბა. ჩვენ ერთხელე შენიშნულ გვაქვს, რომ ზოგიერთები ქაჯკასიაში მხნევედებიან და გულადღებენ. ამ შრომისთვის თავისი მწარმოებელი მიზნები აქვს. ქაჯკასიაში ყოველთვის ჩხუბი და რაიმანობა იყო, ამისთვის გასაკვირველი არა არის რა, რომ აქ კაცი გამხნეველს და გულადი შეიქნეს. მაგრამ უფ. შეროვის გულადობამ ძლიერ შორს დატოვა ყოველი ნაირი გულადობა, თუმცაღა შესაძლოა, რომ უ. შეროვი სულ არ ყოფილიყო ჩხუბი. მეტი აღარ ღირს უ. შეროვის სიმღერაზედ ლაპარაკი, ვიდრე იგივე მხოლოდ, რომ მე არ ვიცი რა გრძობით გამოვიდა უ. შეროვი სცენაზედ, მხოლოდ იქნებულა, რომ იმას სიმღერის დროს თან ხლებოდეს ან თავის მოყვარების და ან თავის ღირსების გრძობა.

მართლს წარმოდგენაზედ მე არას ვიტყვი, რადგან მე თითონ მივიღე მონაწილეობა. უ. შეროვიმ აქაც დააშვენა ჩვენი წარმოდგენა თავისი სიმღერით. არა, ნაკლები მონაწილეობა მიიღო ამ წარმოდგენაში უ. შეროვი. ბებური-შვილმა, რომელ მანაც მშვენიერად წაიკითხა ორი თვისითევე შეთხზული გურული სცენები.

ა. ლ.

წარმოსახედილი

უ. რედაქტორო! დროების 418 № ში ვილაკ ქუთაისელი პიტიე ცემული კორესპონდენტი თქვენს ჟაზეთში აცხადებს: „ქუთაისის და სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლების მასწავლებლები თავისთვის კასასა და მუდამ საჭირო ნივთებისა და ხორაგეულის მაგაზინს იკეთებენო, იმ აზრით, რომ თითონ თავისი ცხოვრება გაიფარონ და თუ სარგებელი რამე შემოაღონ გარეშე მყიდველთაგან, იმითი წერა-კითხვისა და სწავლის გავრცელებას შეეწყონ“. ამ მოყვანილ სიტყვებში თქვენი რისხვა მქონდეს უ. რედაქტორო, თუ მომეტებულ ნაწილს სიტყვებს არ აცხადებდეს ქუთაისელი კორესპონდენტი. ქუთაისის „შკოლისი მასწავლებლები კასას „იკეთებენო“ მოჰყავს იმას. სიტყვის: ესენი არა თუ აპირებენ კასის გაკეთებას, არამედ კიდევ გააკეთეს, მაგრამ იმ პირობებით კი არა, როგორც სწორს ზემო მოყვანილ სიტყვებში. ჩანს უ. კ. კორესპონდენტს არ ესმის როგორ იხმაროს სიტყვა „გაკეთება“ წარსულ დროში. ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებლებს სრულებით არა ჰქონიათ სახეში, კასაში შემოსრული სარგებლისაგან წერა-კითხვის გავრცელება. წერა-კითხვის გავრცელებას ხალხში, მე დარწმუნებული ვარ, ეს მასწავლებლები თანაურდნობენ და შეძლების დაგვირად აგრცელებენ, რომელსაც ცხადთ ვეიმტიცებს ისა, რომ ისინი თუმცა მცირე ჯამაგირზე ემსახურებიან, მაგრამ მინც სინდისიანათ მიჰყავთ სწავლის საქმე; და კასაში შემოსრული სარგებლისაგან ვის შეევიან ისინი, როდესაც თვითვე მასწავლებელზედ შესატანათ კასაში ყოველ თვეში სამსამი მანეთი დადებული. მასწავლებლები არიან სულ თოთხმეტი. წარმოდგინეთ ახლა, რა სარგებელი უნდა შემოვიდეს იმ ფულებისაგან, რომ წერა-კითხვა და სწავლის გავრცელებას შეეწყონ ისინი?—ქასის დადგენის დროს ამ მასწავლებლებს ამაზე სრულებით არა ჰქონიათ ლაპარაკი; იმათ მხოლოდთ ის ჰქონდათ სახეში, რომ ერთი მეორეს ხელი გაუშართან გაჭირების დროს და ცოტა სარგებელი გარდინდონ, მინემდის მიკირტუმს მისცენ თუმანზე სამი და ან ორი მანეთი თვეში. და რაც შეეხება იმას, ვითომც ქუთაისის სამეგრელო სასწავლებლის მასწავლებლები მუდამ საჭირო ნივთებისა და ხორაგეულის მაგაზინს გაკეთებას აპირებდნენ, ცხადი ტყვილია. მანა დასაჯერა, რომ იმათ ეს აასრულონ? სად

აქეთ იმათ იმდენი შეძლება? მს! ლმერთო, რამდენი ხალხია ამ ქვეყანაზე. ამ ცრუ-პენტელა კორესპონდენტის სიტყვებმა იქნება ზოგიერთი მკითხველი კიდევ დარწმუნა. დიდა ღირს ის კორესპონდენტი, რომელსაც ნამდვილ ფაქტებზე უყვარს ლაპარაკი. სხვათა შორის უ. კორესპონდენტი ამბობს: „სამეგრელოს სასწავლებლის მასწავლებლები კასას იკეთებენო“. ეს კი მართალია, აპირებენ გაკეთებას, მაგრამ იმა პირობებით კი არა, როგორც უქვეყნის ის, არამედ უფრო თავიანთი მოთხოვნილებები უნდათ დააკმაყოფილონ გაჭირების დროს.

მ. ლი.

ქუთაისი. 20 აპრილს 1874 წ.

რუსეთი

— ქოტორპის გუბერნიაში ერთი უფლის თავდაზნაურობის წინამძღოლად გამოჩენილი დრამატურგი ა. მსტროვსკი გამოუჩინებიათ. ჩვენში უხვირო და უსაფუძვლო თავმოყვარეობისა გამო როდღი ვიკადრებდით ამ გვარი წინამძღოლის გამორჩევას, რომ კიდევ გეყოლოდა ამისთანა შესანიშნავი კაცი. ჩვენში უფრო ჯაბით შესანიშნავს კაცებს ირჩევენ, და ამ აღჩევის თანახმად ისინი წინამძღოლს „წინამძღოლმელს“ ეძახიან.

— პოლტავის ქალაქში ვილაკ ინგლისელები თავის ხარჯით ქვის ფეატრის აშენებას აპირებენო. აზობენ რომ 80 ათასი მანეთი დაეხარჯებოთ ამ ფეატრის ასაშენებელად. ეს ინგლისელები ქალაქისაგან ყოველწლივ მხოლოდ 6 1/2 % გადახდას თხოულობენ 4 3/4 წლის განმავლობაში. ნეტავი ჩვენც გავიჩნდებოდეს ამ ნაირი კაცები და ქალაქის გამგეობაც ისეთი მუყაითი იქნებოდეს ყოველივე სამოქალაქო საქმეების დაკმაყოფილებაში, რომ ამგვარს კაცებს წყვირ გარანტიას მისცემდეს. მაშინ ჩვენი ტფილისის დაბალი ხალხი ბევრს კმაყოფილებასა და ამასთან სარგებლობასაც ნახავდა. ეს კმაყოფილება და სარგებლობა არც გაზისა და არც წყლის გაყვანაზედ ნაკლები არ იქნებოდა.

— იერუსალიმიდან იწყებიან, რომ რუსეთიდან და პოლშიდან ებრაელები მოდიან აქ დასახლებელად. შარშან თითოეულს რუსეთის ცეცხლის გემს მდებარე და აესტრისას—ტირესტიდან ორმოციდან ორმოცდა ათ კომლაჰდის ურიები მოჰყავდაო. ამათგან მრავალი მდიდრები იყვნენ. მსენი მოსვლისათავე ადგილებს ყიდულობდნენ და სახლებს იშენებდნენ. მხლა იაფფის ქალაქისკენ მიმავალ გზაზედ იერუსალიმს ამ გამოსახლებულებისაგან ახალი უბანი გაუკეთდა. საკვირველი კი იქნება, თუ სხვა მეროპის ქვეყნებიდანაც გადასახლდნენ და თავისი დაცემული ხალხობა აღდგინონ ებრაელებმა.

უცხო ქვეყნები

ვაჰი მთა.

— ეს პატარა სათავადო თანდისთან წინ მიდის. ამ ცოტა ხანში იქ უნდა გაიხსნას მრავალი შკოლები, გამოიცეს ახალი კანონები, რომელთაც შედგენა თავადს ერთი

პროფესორისათვის მიუზღვია. სენატი რომლის გაგვობაშიაც აქამდის შინ განი და გარეგანი საქმეები იყო, მოისპო თავადას ბრძანებით, და ამას იქით სენატი მხოლოდ უმალლესი სასაჯულო იქნება. ეს ცელილება თავადმა იმ. ტამ მოახდინა, რომ სენატი ყოველივე ახალი წესის შემოტანის წინააღმდეგი იყო. ამასგარდა სენატორების რიცხვი ძრიელ შეამცირა თავადმა და რაც უწინ იმათ ჯამაგირად იხარჯებოდა, ის ფული შკოლებისა და გზების გასაკეთებლად უნდა მოიხმაროს.

მსპანია.

— ბილბაოს ქალაქთან ხელახლა ომი გამართულა დონ-კარლოსისა და რესპუბლიკელ ჯარებს შორის. რესპუბლიკელი ლაშქრის მხედართ მთავარს გენერალს ძონ-ჩას გაუყრია თავის ადგილებიდან დაბანაკებული დონ-მარლოსის ჯარები. ბოლოდელი ტელეგრამმა გაცხობებს, რომ ძლიერ-მასილი რესპუბლიკის ჯარი კიდევ შესულა ბილბაოს ქალაქში.

ნარკვე

— მილანის ქალაქში 24 მარტს მრავალი ხალხი შეკლებილა მიცვალებულების დაწვანად მოსადაპარაკებლად. მხლანდელი საეპიშოპო მეცნიერება ამტკიცებს რომ დასაფლავების მაგიერ მიცვალებულების დაწვის შემოღებით აეთამყოფობა ძალიან უნდა შემცირდეს. ამიტომ კრებამ გარდაწყვეტილებით გამოსთქვა სურვილი, რომ პარლამენტმა კანონით ყველას, ვინც კი იწებებს, თავისი მიცვალებულების დაწვის უფლება მისცეს.

— რუსეთსა და საფრანგეთს შორის შეკრულის აღმშენებელი პირობის ძალით, ყოველივე საფრანგეთის მწერალს, რომლის თხზულებასაც რუსეთში გადაბეჭდენ, უფლება აქვს სასყიდელი მოითხოვოს ამ წიგნი სდამბეჭდველისაგან. მადათარგმნილი წიგნების გამოცემისა და თეატრში წარმოდგენილი პიესებისათვის კი აეტორი ვერასფერს ვერ მოითხოვს.

— აესტრიაში სახალხო შკოლები 15 ათასამდის ყოფილა, მასწავლებლები 25 ათასზედ მეტი, მოსწავლე ყმაწვილები ამ შკოლებში 2 მილიონამდის. მენგრიის სამეფოში სახალხო შკოლები 16 ათასამდის ყოფილა, ამათში 21 ათასამდის მასწავლებელი, და მილიონი და 300 ათასი მოსწავლე. სახალხო შკოლებს გარდა სხვა სასწავლებლებიც რომ ვიანგარიშოთ აესტრიისა და მენგრიის სამეგრატოროში 6 მილიონი მოსწავლე ყმაწვილია. აესტრიაში 98 გიმნაზია და ამათში 25 ათასამდე მოსწავლე. 48 რეალური გიმნაზია და 64 რეალური შკოლა და ამათში 26 ათასამდე მოსწავლე. მენგრიაში 155 გიმნაზია, ერთი რეალური გიმნაზია და 34 რეალური შკოლა, და ამათში 36 ათასამდე მოსწავლე ყმაწვილები.

— პირველი რკინის გზა 1825 გააკეთეს. მხლა რკინის გზა მთელს დედამიწაზედ 223 ათასი ვერსტამდის ყოფილა. შოველდე ამ გზებით სამ ნახევარი მილიონი მგზავრი დადის თურმე და 100 მილიონამდის საქონელი გადააქვთ.

ბანსაღმბანი

უზრუნველ-მყოფელი საზოგადოება „**ლუზა**“-„**ЯКОРЬ**“ მოსკოვი.

სათუქველად დადებულია და სრულიად შეტანილია 2,500,000 მანეთი.

სამმართველო.

თავს მჯდომარე: **მ. ი. ბარანოვსკი.**
 დირექტორები: **მ. ი. ბისკუპსკი.**
ბ. ბ. ბანზა.
მ. ი. ილინი.
მ. ა. აბრიკოსოვი.
 მინდობ. მმართველი **დ. ა. სენკოვიჩი.**

ტფილისში საზოგადოების სააგენტო გაიხსნა 9 აპრილს და იღებს:

1. ცეცხლისაგან უზრუნველ-საყოფელად ყოველ გვარს მოძრავს და უძრავს ქონებას საზოგადოება უზღავს ყოველს ზარალს, რაც უეცრად ან შეხისაგან განჩინლის ცეცხლის გამო მოხდება, აგრეთვე იმ ზარალსაც რომელიც უზრუნველ-ყოფილს ქონებას ცეცხლის გასაქრობად, ან იმის გავრცელების მოსასპობელად, მიღებული საშუალებით მიეცემა და ან რასაც უზრუნველ-ყოფილი ქონების პატრონი ამ ქონების ცეცხლისაგან დასაცველად, ან გადასარჩენად დახარჯავს.
2. უზრუნველ-საყოფელად გზაში მყოფს საქონელს (ტრანსპორტებს) როგორც რუსეთში, ისე მთელს მეროპაში.

უზრუნველ-ყოფილობის ვედა საქონლის მიღებიდან იწყება და თავდება მიმღების ხელში გადაცემით. საზოგადოება კისრულობს პასუხისმგებლობას გზაში მოპარულის ან დაკარგულის საქონლისათვის. ამაზედ განსაკუთრებით პირობები უნდა დაიდეს საზოგადოებასა და საქონლის პატრონებს შორის.

3. უზრუნველ-საყოფელად კაპიტალებს და ყოველივე შემოსავალს (სიციცხლეს) უზრუნველ-საყოფელი ტაქსა სხვა საზოგადოებაზედ უფრო ნაკლებია და ხარჯს დოქტორისაგან შეამოწმებულად და სხვადასაზოგადოება თვითონვე კისრულობს.
4. ამ ახლა ხანში ყინების **სამშპისიან** უზრუნველ-საყოფელად მიღებაც დაიწყება. სააგენტო არის მრავლის მდიდარზედ, ქალაქს შენობაში ტფილისს.

აგენტები **ხ. ხაბტუროანი** და **ი. ტერ-ბრიგორიანი**.

„მაქვს პატივი ვაცნობო კავკასიელ მეპატრონეთა, რომ მე გავმართე ქ. ქუთაისის ვაჭრობა საუკეთესო სამშღერა-გარეთელის და ადგილობრივის თესლების: ბოსტნეულისა, ეკონომიურისა და ყვავილოვანისა. მალაქს გარეთ მცხოვრებთ მებაღებობის მოყვარეთ შეუძლიანთ მოაქცენ ჩემთან ბარათით და ყოველი მათი თხოვნა შესახებ თესლებისა აღსრულდება დაუყარებლივ. თესლების სია შეუძლიანთ ყველამ მოიპოვოს უფასოთ. **ი. ა. ბარტონი.**“

მალაქს **თბილისში**

მართანოვის წიგნების მაღაზიაში ისყიდება **მცენარეთა ლექსიკონი.**

ლოთინურს, რუსულს და ქართულს ენებზედ შედგენილი თ. რაფ. დ. პრისთის-მიერ. **ფასი 50 რუბრი.**

მალაქს **თფილისში,**

სემინარიას ქვეშ სარდაფში ისყიდება **ნამდვილი ბუნებითი ქახური ლინოზი**

თ. რ. და ი. მრასთაეების და სხვა ქახეთის მემამულეთა ეენახებისა. **თვითთული ბოთლის ფასი** მართის აბაზიდგან მანეთ ნახევრამდინ.